

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
„Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника”

Кафедра загального та германського мовознавства

П.П.Дрогомирецький, І.В.Ілійчук

ОСНОВИ КИТАЇСТИКИ

Навчально-методичний посібник

Івано-Франківськ

2017

УДК 811.1+811.115+811.29

ББК 81.0+81.40

Д75

**Рекомендовано до друку Вченою радою факультету Філології
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
(протокол №3 від 15 листопада 2017р.)**

Відповідальний редактор:

доктор філологічних наук, академік НАПН України, професор, завідувач кафедри загального і германського мовознавства В.І.Кононенко (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника)

Рецензенти:

Кандидат філологічних наук, професор кафедри загального та германського мовознавства Я.Г.Мельник (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника);

Кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови М.П.Брус (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника).

Дрогомирецький П.П., 2017

Глійчук І.В., 2017

Зміст

目录

Переднє слово 序言	5
Сучасний Китай: загальна довідка 中国概况简介	7
Історія китайського мовознавства 中国语言学史	8
Китаїстика (синологія) 中国现代语言学	9
Китайська мова 汉语概况简介	10
Тонічний наголос 汉语声调	11
Китайський фонетичний алфавіт (пінін) 汉语拼音	12
Мистецтво каліграфії 中国书法	13
Основи ієрогліфіки 汉字结构一	14
Структура ієрогліфа 汉字结构二	15
Традиційна і спрощена форми написання ієрогліфічних знаків 繁简对照	16
Сино-тибетська мовна сім'я 汉藏语系	17
Граматичні риси китайської мови 基本语法	18
Структура простого речення 句子结构	19
Часи в китайській мові 汉语时态	20
Граматика китайської мови 汉语语法	21
Службові частини мови 虚词	22
Іменник 名词	23
Дієслово 动词	24
Прикметник 形容词	25

Рахівні слова 量词	26
Прислівник 副词	27
Числівник 数词	28
Історичні династії Китаю 中国历史.....	29
Основні віхи історії Китаю (КНР) 中国历史简介	30
Історичні пам'ятки Китаю 中国名胜古迹简介.....	31
Визначні місця Китаю 中国名胜古迹	32
Основні традиційні китайські свята 中国传统节日	37
Конфуціанство 儒家	40
Основні фрази Конфуція 子曰	35
Китайсько-українські літературні зв'язки 中乌文学交流	37
Класичні книги Китаю 中国书籍	38
Китайські словники 中文词典.....	39
Китайська шевченкіана 舍普琴科在中国的影响	41
Китайський етикет і табу 中国基本礼仪与禁忌.....	42
12 циклічних знаків китайського гороскопу 十二生肖一.....	43
Китайський календар 十二生肖二	44
Китайсько-українські дипломатичні зв'язки 乌、中大使馆	45
Додатки 后附.....	46
Ситуативні вирази на заняттях 课堂常用语	48
Короткий термінологічний словник 乌文词典	49
Список використаної літератури 文件.....	57

Передмова

Система прийомів навчання, що використовуються з метою подолання труднощів у засвоєнні навчального матеріалу мовознавчих дисциплін, зокрема китайської філології – різнорідна. Посібник «Основи китаїстики» орієнтований для студентів іноземного факультету, які вивчають китайську мову як другу іноземну. Навчально-методичний посібник сприятиме максимальному полегшенню опанування студентами навчальної програми з китайської мови на початковому етапі її вивчення.

Фонетика і письмо подано у доступних таблицях і схемах, що полегшує їхнє засвоєння.

Значне місце у навчальному посібнику відведено лексико-граматичним особливостям китайської мови.

Доцільністю продиктовано залучення до посібника лінгвокраїнознавчих таблиць та ілюстрацій.

Матеріал викладений у таблицях і схемах у відповідності до навчальної програми з вивчення китайської мови як другої іноземної. Окремі матеріали з посібника можуть використовуватися для вивчення курсів «Вступ до мовознавства» та «Загальне мовознавство».

Автори висловлюють подяку за цінні зауваження та пропозиції докторові філологічних наук, академікові НАПН України, професорові Віталію Івановичу Кононенку, кандидату філологічних наук, професору Ярославу Григоровичу Мельнику, кандидату філологічних наук, доценту Марії Петрівні Брус.

Окрему подяку висловлюємо також Дзі Фен Го Сіао (纪风国潇), магістру Нанкінського університету (КНР), викладачу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

序言

本书的主要由汉语言知识和中国文化知识构成，并提及乌中文化交流的相关内容。这本小书可供以汉语为第二语言的学习者使用，也可供从事汉语教学的同行参考，对汉语及中国文化感兴趣的人也可将本书作为了解中国语言及文化的渠道。相信这本书会帮助大家加深对中国语言及文化的了解。

在汉语言知识的部分，主要介绍汉语拼音、汉字、词法及句法方面的知识；中国文化的部分主要是人文历史的介绍，主要包括孔子的思想、传统节日、名胜古迹，包括与中国人交往的礼仪及禁忌等等；在乌中文化交流方面，主要指文学交流及舍甫琴科在中国的影响。

本书的结构简单简明，内容丰富，有助于读者更好地了解和掌握汉语言和中国文化知识。

本书在作者及其他同仁的共同努力下终于完成，我也有幸参与本书其中一部分内容

的编写。我们希望尽可能完善地展示中国的语言及文化，但时间有限，书中瑕疵在所难免。敬请读者、同行批评指正。

纪凤国潇

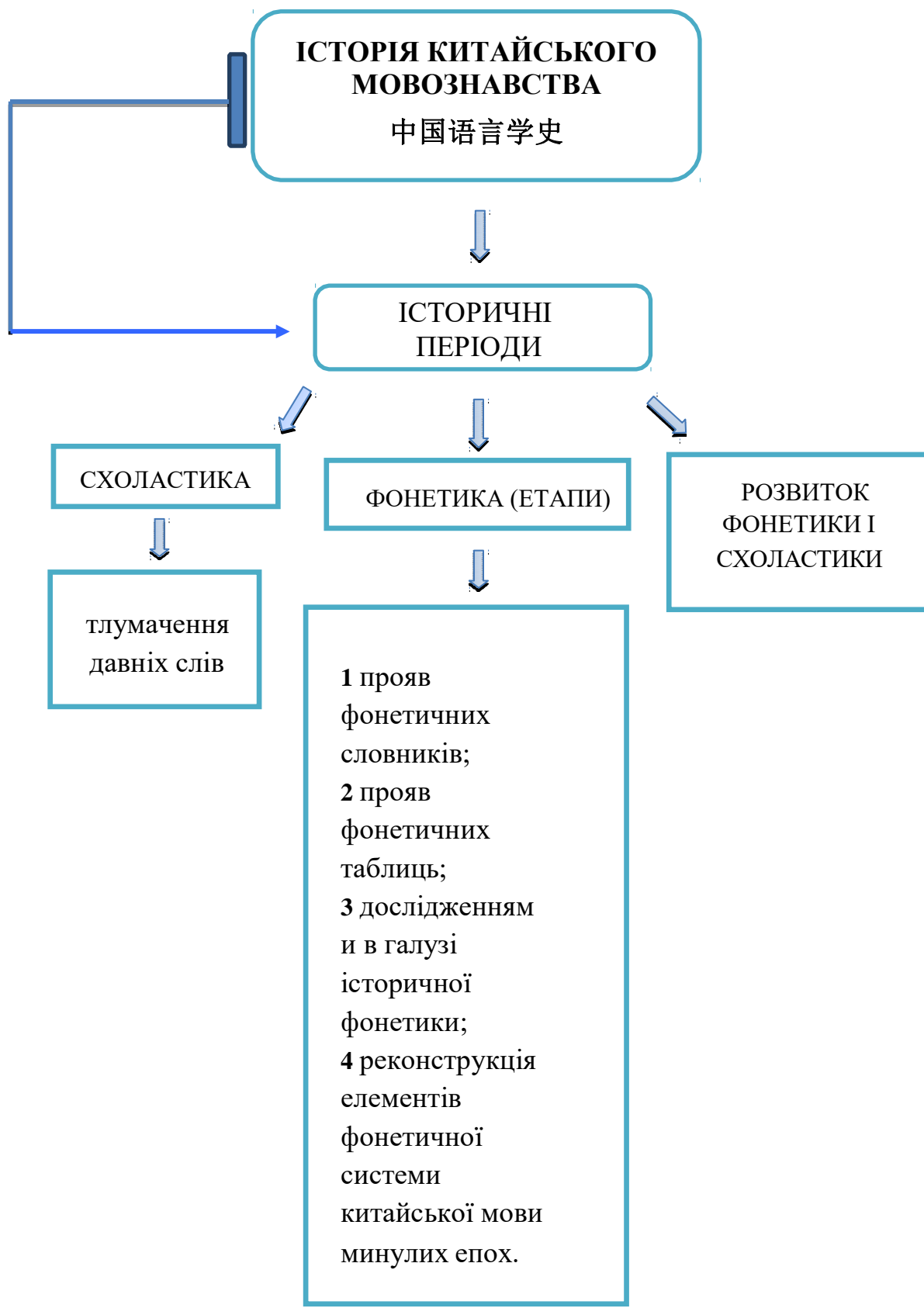
2017.10.30

СУЧАСНИЙ КИТАЙ

中国概况简介

Офіційна назва - Китайська Народна Республіка (中华人民共和国, пін'їн: Zhonghua Renmin Gongheguo, палл.: Чжунхуа Женьмінь Гунхего)

- Столиця — Пекін (北京 - Beijing): населення < 21млн. чол.(за офіційними даними агенства новин “Сінхуа”, лютий, 2017р.) Третє за кількістю населення місто після Чунцін(30млн.) і Шанхаю(23млн.)
- Рік здобуття незалежності — 1949
- Часовий пояс — Грінвіч +8
- Загальна площа (км²) — 9 600 000 (третє місце після Росії і Канади)
- Чисельність населення — 1,38млрд.чол. (2017)
- Густота населення (осіб/км²) — 135 (400 у східних регіонах та 20 у західних)
- Частка міського населення — 32%
- Грошова одиниця — 1 юань (RMB ¥)=10 дзяо=100 фенів
- ВВП (\$ на душу населення) — 4300
- Мови — офіційна китайська (ще називають “мандарин”), шість діалектів китайської мови, понад 40 мов етнічних меншин
- Етнічні групи: 56 національностей, основна національність — ханьці (92%), решта 55 - національні меншини (8%)
- Релігійний склад населення:
 - Буддисти - 150 млн
 - Мусульмани - 50 млн
 - Даосисти - 30 млн
 - Католики - 4 млн

ІСТОРИЯ КИТАЙСЬКОГО МОВОЗНАВСТВА

中国语言学史

ІСТОРИЧНІ ПЕРІОДИ

СХОЛАСТИКА

тлумачення давніх слів

ФОНЕТИКА (ЕТАПИ)

- 1 прояв фонетичних словників;
- 2 прояв фонетичних таблиць;
- 3 дослідженням и в галузі історичної фонетики;
- 4 реконструкція елементів фонетичної системи китайської мови минулих епох.

РОЗВИТОК ФОНЕТИКИ І СХОЛАСТИКИ

**КИТАЇСТИКА
(СИНОЛОГІЯ)**
中国现代语言学

**В ШИРОКОМУ
ЗНАЧЕННІ**

**У ВУЗЬКОМУ
ЗНАЧЕННІ**

Комплекс наук, які вивчають історію, економіку, політику, філософію, культуру, мову і літературу Китаю

Розділ мовознавства, що вивчає китайську мову і китайське письмо

КИТАЙСЬКА МОВА

汉语概况简介

Належить до китайсько-тибетських мов

Поширення: Бірма, Тайланд, Лаос, Індонезія, В'єтнам, Сінгапур

Одна з офіційних мов ООН

Понад 1 млрд мовців

Сім основних діалектних груп

В граматиці й лексиці опирається на північний діалект

У фонетиці її нормою є вимова пекінського діалекту

Найдавніші писемні пам'ятки відомі з 2 тис. до н.е. (написи на бронзі, камені, кістках і черепахових панцирях)

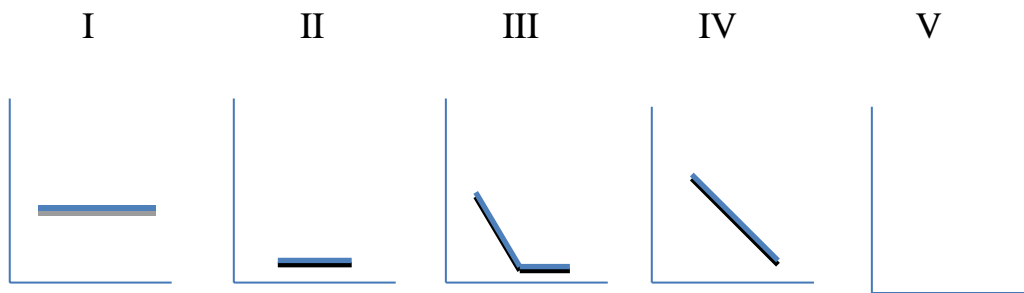
Використовує китайське письмо, що складається з особливих знаків-ієрогліфів, якими записують слова або морфеми

ТОНІЧНИЙ НАГОЛОС

汉语声调

- Кожний ієрогліф вимовляється у відповідному тоні
- Зміна тону — зміна значення слова
- Чотири основних тони, п'ятий — нейтральний
- Тони ставляться над голосними

Тони

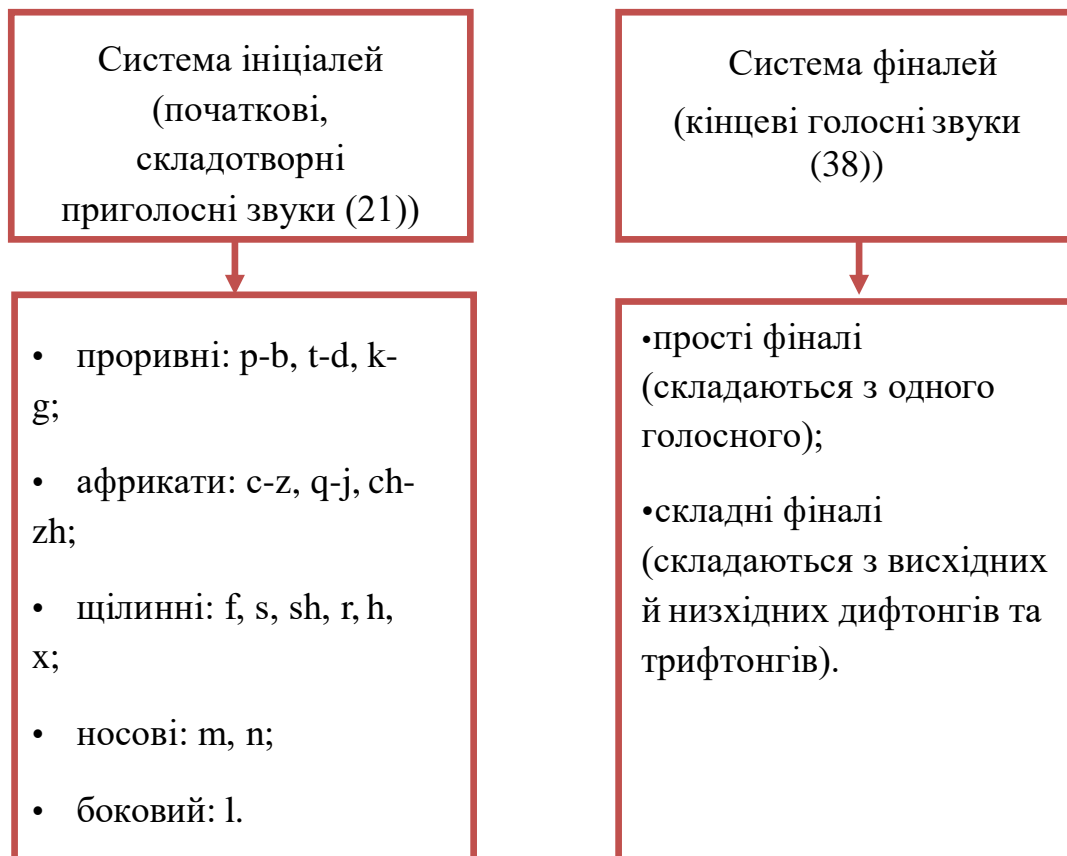

- 1 тон - високий (вимовляється рівномірно) – 妈 [ma] – мама;
- 2 тон - висхідний (плавний початок і значний підйом в кінці складу) – 麻 [ma] – конопля;
- 3 тон - низхідно-висхідний (максимальна інтенсивність в середині складу) – 吗 [ma] – кінь;
- 4 тон - низхідний (інтенсивність на початку складу) – 骂 [ma] лаяти;
- 5 тон - ненаголошений (вимовляється нейтральним (редукованим) тоном) – 吗 [ma] – питальна частка.

КИТАЙСЬКИЙ ФОНЕТИЧНИЙ АЛФАВІТ

汉语拼音

Китайський фонетичний алфавіт базується на основі латинського і служить для вимови всіх китайських ієрогліфів.

Проте кінцевим елементом фіналі також можуть бути і приголосні n, η та r.

МИСТЕЦТВО КАЛІГРАФІЇ 中国书法

- Каліграфія - один із традиційних видів професійного мистецтва (поруч із живописом);
- Картини часто прикрашають ієрогліфами;
- Ієрогліфи не тільки знаки писемності, але й символи китайської культури;
- Вміння писати ієрогліфи правильно і красиво - невід'ємна ознака Інтелігентності;
- В Китаї культ освіченості асоціюється з мистецтвом каліграфії;
- Ієрогліфіка - культурна спадщина Китаю, вклад в культурну спадщину світової цивілізації;
- У Китаї існує поняття "Чотири скарби кабінету вченого": пензлик, туш, папір і чорнильниця;
- Знамениті каліграфи Китаю: Ван Січжи, Оуян Сюнь, Ян Чженьцін, Люй Гунцюань.

ОСНОВИ ІЄРОГЛІФІКИ

汉字结构一

Згідно з китайським класичним словником Кансі (康熙字典) існує близько 50 тисяч ієрогліфів. Кожен складний ієрогліфічний знак є певною комбінацією простих ліній, рисок та крапок, котрі пишуть у тій чи іншій послідовності. Слід також зауважити, що кожен лінію чи риску пишуть не відриваючи руки.

Усього виділяють вісім основних графічних елементів(штрихів):

Штрихи	№	Назва	Форма	Приклади
	1	горизонтальна лінія	一	三 万
	2	вертикальна лінія	丨	十 书
	3	відкидна вліво	丿	八 人
	4	відкидна вправо	㇏	
	5	крапка	丶 丶	六 火
	6	скісна пересічна	㇇	我 把
	7	гачок	丨	小 良
	8	ламана	㇀	匹 区

ВАРІАНТИ ГРАФІЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ

- Горизонтальна з гачком
- Ламана горизонтальна
- Вертикальна з гачком вправо
- Нахилена вправо з гачком
- Крапка зверху вниз
- Крапка знизу вверх

ОСНОВНІ ПРАВИЛА КАЛІГРАФІЇ

- Ієрогліф пишеться зліва направо
- Ієрогліф пишеться зверху вниз
- Спочатку пишеться горизонтальна, потім – вертикальна
- Спочатку пишеться відкидна вліво, потім – відкидна вправо
- Крапка справа пишеться останньою

СТРУКТУРА ІЄРОГЛІФА 汉字结构二

РИСКИ

- 1) прості
(горизонтальні,
вертикальні)
- 2) риси з гачком
(горизонтальні,
вертикальні)
- 3) складні або
ламані лінії
- 4) кути(гаки)
- 5) крапки
(фонетичний
компонент
ієрогліфа)

ГРАФЕМА

- 1) базовий знак
ієрогліфа (дві і
більше графем)
- 2) 300 графем

СКЛАДНИЙ ЗНАК

- 1) ідеографічні
знаки
- 2) ієрогліфічний
ключ (належить
до семантично
споріднених
ієрогліфів)
- 3) фонетик

**ТРАДИЦІЙНА І СПРОЩЕНА ФОРМИ НАПИСАННЯ
ІЕРОГЛІФІЧНИХ ЗНАКІВ 繁簡对照**

Традиційне написання	Спрощене написання	Значення
馬	马	кінь
學	学	вчити
門	门	двері
寫	写	писати
書	书	книга
國	国	країна
說	说	говорити
電	电	електрика
愛	爱	любов, любити
龍	龙	дракон

Примітка.

Ієрогліфи, які написані в традиційному варіанті, називаються “фаньтіцзи” (繁体字); вони пишуться в стовпчик і читаються зверху вниз, справа наліво, їх використовують жителі Тайваню, Гонконгу і Макао.

Спрощений варіант пишеться горизонтально, зліва направо, ієрогліфи такого типу називають “цяньтіцзи” (简体字). Їх використовують жителі Материкового Китаю та Сінгапуру.

-китайська мова

- тибетська мова

- мова бай

- бірманська мова

- дунганська мова

МОВИ	КІЛЬКІСТЬ МОВЦІВ	ПОШИРЕННЯ	ПИСЕМНІ ПАМ'ЯТКИ	ПИСЬМО
Китайська	1,3 млрд	Китай, Тайвань, Сінгапур, США	II тис. до н.е.	Ієрогліфічне кит. письмо
Дунганська	108 тис.	Киргистан, Казахстан, Узбекистан	-----	Кирилична графіка
Тибетська	4,3 млн	Китай, Індія, Непал, Бутан, Пакистан	VII ст.	Тибетське письмо
Бірманська	32 млн	Таїланд, Бенгладеш, Лаос, Сінгапур, США	XII ст.	Складове письмо на основі індійського письма брахмі

Китайська мова

Значення	Ієрогліф	пін'їн	Давньо- китайська	Тибетська мова	Бірмансь- ка мова	Мова Лакх
«я»	кит.: 我	wǒ	*ngajʔ	nga	nga	ngà
«три»	кит.: 三	sān	*sum	gsum	sûm	
«п'ять»	кит.: 五	wǔ	*ngaʔ	lŋa	ngâ	ngâ
«шість»	кит.: 六	liù	*ʦɿjuk	drug	khrok	hòʔ
«дев'ять»	кит.: 九	jiǔ	*kuʔ	dgu	kûi	q̄
«сонце/день»	кит.: 日	rì	*njit	nyima	ne	ní
«ім'я»	кит.: 名	míng	*mjeng	ming	mañ	mɛ

ГРАМАТИЧНІ РИСИ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

基本语法

- Частина мови важко визначити, оскільки їхнє вживання залежить від контексту (один ієрогліф може виступати як іменник, дієслово, прикметник тощо);
- Іменники не змінюються за числами, родами і відмінками;
- Дієслова не мають дієвідмін, часів і станів (їхні граматичні особливості виражають спеціальні ви́до-часові показники (суфікси));
- Притаманним є вживання допоміжних слів (прийменників, часток, класифікаторів);
- Синтаксичні риси:

- номінативна структура речення (підмет-присудок-додаток);
- фіксований порядок слів;
- активні і пасивні конструкції речень;
- система складних речень (сурядних і підрядних)

СТРУКТУРА ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ

汉语句法

1. Стверджувальна форма простого речення будується за прямою схемою:

СТВЕРДЖУВАЛЬНА
ФОРМА

Підмет - Присудок - Додаток

Приклади. 爸爸看报纸。 Батько читає газету.

我学习汉语。 Я вивчаю китайську мову.

2. Заперечна форма утворюються шляхом додавання заперечної частки 不 (bu) перед дієсловом-присудком

ЗАПЕРЕЧНА ФОРМА

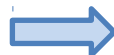
Підмет - 不 - Присудок - Додаток

Приклади. 弟弟不吃葡萄。 Молодший брат не їсть виноград.

姐姐不做饭。 Старша сестра не готує їсти.

3. Питальна форма, залежно від типу питального речення (загальне, альтернативне чи спеціальне), утворюється за допомогою додавання ненаголошеної частки 吗 (ma) в кінці речення, або ускладненням присудка, зберігаючи його граматичну структуру.

ПИТАЛЬНА ФОРМА

Підмет - Присудок - Додаток - 吗 ?

Приклади. 你爸爸、妈妈都好吗? Як твої батько й мати/ добре поживають?

大学生复习课文吗? Студенти повторюють текст?

ЧАСИ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

汉语时态

Теперішній час

Суфікс 着 (zhe) і 在 (zai) — показник
теперішнього тривалого часу:

哥哥听着音乐。(Gege tingzhe yinyue)/
哥哥在听音乐。(Gege zai ting yinyue)
Старший брат слухає музику(зараз).

Минулий час

Суфікс 了 (le) — показник
минулого завершеного часу:
昨天他写了一封信。
(Zuotian ta xie le yi feng xin)
Учора він листа (дія
відбулася написав у
минулому).

Суфікс 过(guo) — для
минулого невизначеного часу:
他学过太极拳。
(Ta xue guo taijiquan)
Він вивчав “тайцзіцюань”
(вид бойового мистецтва)
(дія відбувалася у
невизначений час у минулому).

Майбутній час

将 (jiang) — показник майбутнього
часу:
毕业以后, 他将成为一名医生。
(Biye yihou, ta jiang chengwei yi ming yisheng)
Після закінчення університету він стане лікарем.
Часто майбутній час виражається словами-
індикаторами майбутньої дії: завтра, наступного
тижня/місяця/року:
她下个月回来。
(Ta xia ge yue hui lai)
Вона повернеться наступного місяця.

ГРАМАТИКА КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

汉语语法

МОРФОЛОГІЯ

Китайська мова належить до корневих або ізолюючих мов.

Слова не змінюються, велику роль відіграють порядок слів та допоміжні слова.

Число в китайській мові зазвичай не отримує граматичного вираження:

他吃苹果 (ta chi pingguo)

Він їсть яблуко/яблука.

Показник множини для осіб 们 (men): 同学们 (tong xue men)

студенти.

Дієслова не змінюються за особами та числами. До них можуть приєднуватися різноманітні видові часові показники (суфікси):

- Теперішній тривалий час:
суфікс 着 zhe: 他看着报 (ta kanzhe bao)

Він читає газету (у даний момент).

- Минулий завершений час:
суфікс 了 le: 昨天我买了一本书 (zuotian wo maile yi ben shu)

Учора я купив книгу.

- Минулий неозначений час:
суфікс 过 guo: 我去过那个/座城市 (wo quguo na ge cheng shi)
Я бував у тому місті.

СИНТАКСИС

Синтаксис в китайській мові сильно відрізняється від синтаксису мов, які належать до індоєвропейської мовної сім'ї.

Тут не є визначені чіткі правила побудови речення, не є чітко визначений порядок слів. Але, тим не менше, є певні правила:

- Всі означення ставляться перед означувальним словом і їх розділяє присвійна частка 的 de. Якщо словосполучення має родинні зв'язки, тоді присвійна частка 的 не ставиться:

妈妈的书 – мамина книга;

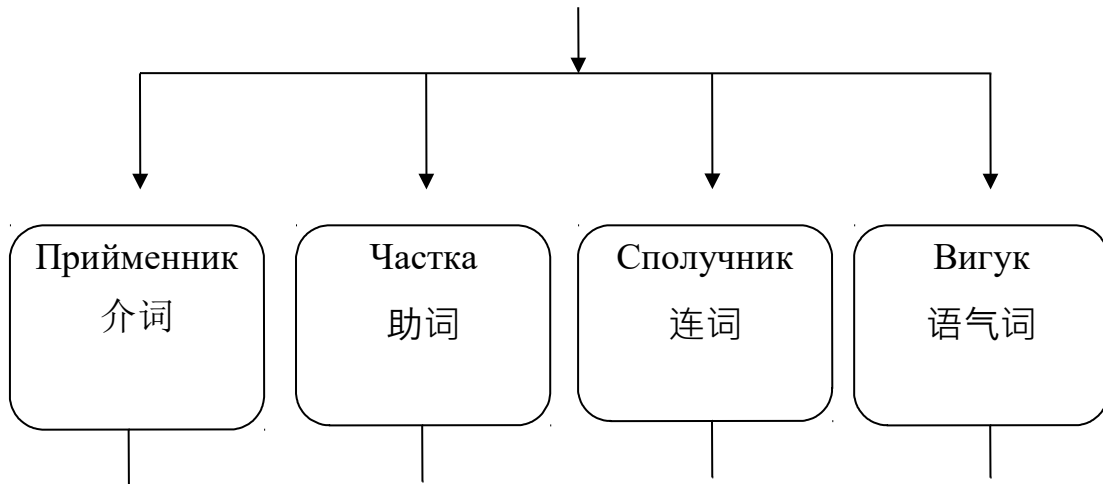
他父亲的服装 – костюм його батька;

我妈妈 – моя мама.

- Питання утворюється додаванням до розповідного речення питальної частки 吗 ma. Наприклад: 这是书。这是书吗? Або ж додаванням питального слова: 你去哪儿? 这是什么? 等等。
- Немає чітких граматичних форм вираження майбутнього часу. Зазвичай, на час вказує прислівник-індикатор: 明天 (завтра), 下个月 (наступного місяця), 周五 (в п'ятницю).

СЛУЖБОВІ ЧАСТИНИ МОВИ

虚词

з 从
(Приїхав з
Пекіна
从北京来)、
для 对
(добре для
неї 对她好)、
від/за 比
(розумніший
за нього
比他聪明)
і т.п

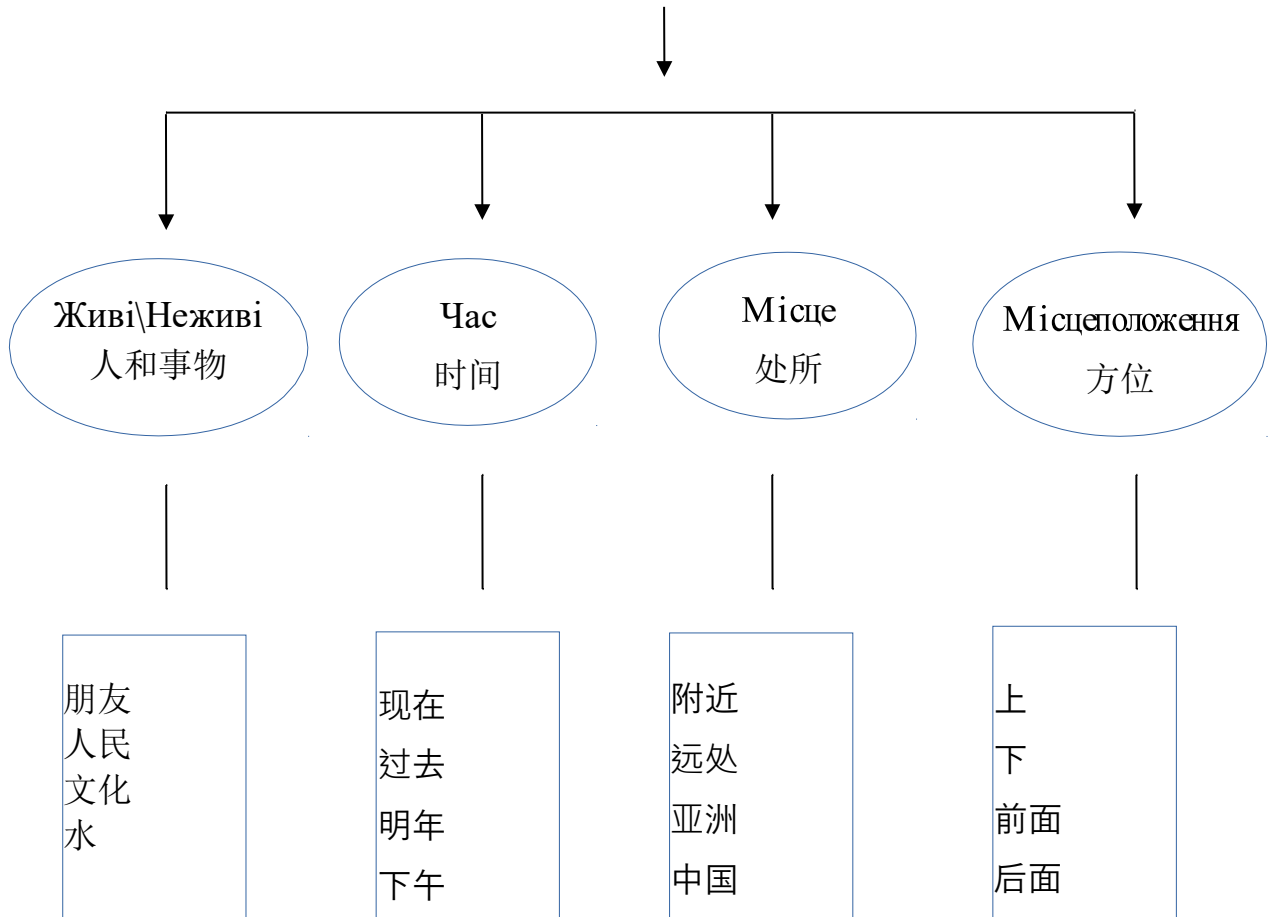
de 的、
di 地、
de 得、
zhe 着、
le 了、
guo 过、
di 第、
chu 初、
і т.п.

з 和、
з 跟、
з 同、
з 与、
або 或、
але 但是、
тим паче 而且、
або 或者、
чи 还是、
тому що 因为、
який би не 不论
і т.п.

le 了、
ne 呢、
ma 吗、
ba 吧、
a 啊
і т.п.

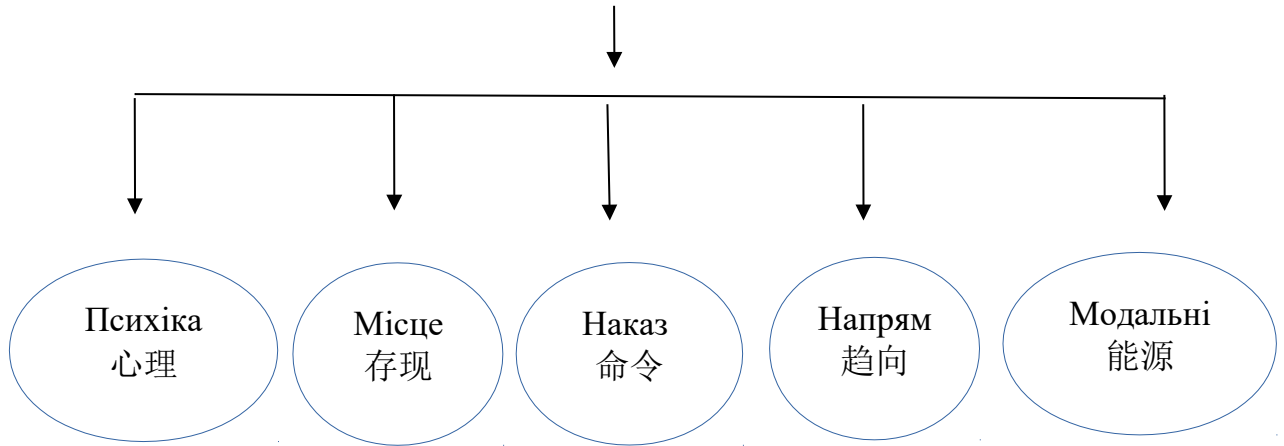
ІМЕННИК

名词

ДІЄСЛОВО

动词

хотіти 想
вірити 相信
любити 爱
розуміти 理解
заздрити 羡慕

тут 在
додавати 增加
зменшувати 减少

відіслати 派
кликати 叫
заставляти 逼
вимагати 要求

приходити 来
іти 去
підніматися 上来
спускатися 下去

насмілюватися 敢
могти 能
могти 会
можна 可以

ПРИКМЕТНИК
形容词

Проста форма

Можуть виступати
як іменники так і прислівники

大 da великий
小 xiao маленький (мало)
高 gao високий (високо, висота, ріст)
长 chang довгий (довжина, протяжність)

Заперечна форма:

Негативна частка 不
(bu)
+ прикметник

不大 bu da невеликий, незначний
不小 bu xiao немалий

Складена форма

Вищий ступінь

更大 geng da більший
更小 geng xiao менший
更高 geng gao вищий
更长 geng chang довший

найвищий ступінь:
最 (zui- най) +
прикметник:

最大 zui da найбільший
最小 zui xiao найменший
最高 zui gao найвищий
最长 zui chang найдовший

Примітка: Прикметник в китайській мові передує іменнику чи займеннику,
а означення стоїть перед означуваним словом (підметом та додатком):
漂亮的姑娘 — красива дівчина;
中文书店 — китайський книжковий магазин.

РАХІВНІ СЛОВА

量词

Іменні
рахівні
слова
名词量词

Дієслівні
рахівні слова
动量词

个 : одна людина
一个人、
只 : одна птаха
一只鸟、
条 : одна риба
一条鱼、
把 : одне крісло
一把椅子、
张 : один аркуш
一张纸、
件 : одна одежина
一件衣服、
位 : один вчитель
一位老师、
块 : шматок торта
一块蛋糕、
匹 (一匹马)、分 (一分钱)
等等。

次 : цього разу
这一次、
趟 : сходити
走一趟、
遍 : написати один раз
写一遍、
年 : жив два роки
住了两年、
天 : три дні як приїхав
来了三天、
分钟 : чекав 3хвилини
等了三分钟
等等。

ПРИСЛІВНИК

副词

Ступінь
程度

Сфера
范围

Час
时间

Заперечення
否定

Інтонація
语气

дуже 很
надто 太
досить 挺
най 最
більше 更
дуже-дуже
非常
особливо
特别
і т.п.

всі\все 都
все\всі 全
спільний 共
тільки\лише
只
тільки 仅
зараз же 就
ідентичний
一律
і т.п.

щойно 刚
лише 才
зараз 正
завжди 老
завжди 总
вже 已经
постійно
一直
вічно 永远
і т.п.

ні 不
не 没
не 别
нема 没有

тим не менше
却
однак 倒
дякуючи 多亏
вкінці кінців
到底
навпаки
偏偏 і т.п.

ЧИСЛІВНИКИ

数字

	УКРАЇНСЬКА МОВА	АНГЛІЙСЬКА МОВА	КИТАЙСЬКА МОВА
БАЗОВІ	Один Два Три Чотири П'ять Шість Сім Вісім Дев'ять Десять	One Two Three Four Five Six Seven Eight Nine Ten Eleven Twelve	一 (yi) 二 (er) 三 (san) 四 (si) 五 (wu) 六 (liu) 七 (qi) 八 (ba) 九 (jiu) 十 (shi)
ПОХІДНІ: а)	одинадцять, дванадцять, тринадцять, чотирнадцять, п'ятнадцять, шістнадцять, сімнадцять, вісімнадцять, дев'ятнадцять	thirteen, fourteen, fifteen, sixteen, seventeen, eighteen, nineteen	十一(shi yi)、十二(shi er)、十三(shi san)、十四 (shi si)、十五 (shi wu)、十六(shi liu)、十七 (shi qi)、十八 (shi ba)、十九(shi jiu)
б)	двадцять, тридцять, сорок, п'ятдесят...дев'яносто	twenty, thirty, forty, fifty, sixty,seventy, eighty, ninety	二十(er shi)、三十(san shi)、四十 (si shi)、五十 (wu shi)、六十 (liu shi)、七十 (qi shi)、八十 (ba shi)、九十 (jiu shi)
в)	двадцять один, двадцять два, двадцять три, двадцять чотири...двадцять дев'ять	twenty one, twenty two, twenty three, twenty four...twenty nine	二十一(er shi yi)、二十二 (er shi er)、二十三(er shi san)、二十四(er shi si)、二十五 (er shi wu)、二十六 (er shi liu)、二十七 (er shi qi)、二十八 (er shi ba)、二十九(er shi jiu).

ІСТОРИЧНІ ДИНАСТІЇ КИТАЮ 中国历史

Династія Хань
[206р. до н.е. – 220 н.е.]

- Період класичної китайської культури
- Конфуціанство – національна ідеологія
- Шовковий шлях
- Поширення буддизму з Індії

Династія Мін
[1368 – 1644рр.]

Китайська Народна Республіка
[1949 р.]

- Займає третє місце в світі по території
- Постійний член Ради Безпеки ООН
- Володіє ядерною зброєю і найбільшою в світі армією за чисельністю військовослужбовців

Династія Тан
[618 – 907рр.]

- Винайдення книгодрукування
- Вплив на культуру Японії

Династія Маньчжурів [XIX] або Династія Цін
[1645 - 1911 рр.]

- Розвиток монументальної архітектури
- Остання династія Китаю

Династія Сун
[960 – 1279рр.]

- Кераміка і малярство
- Вплив монгольської культури

Китайська республіка
[заснована в 1912р.]

- Держава з обмеженим міжнародним визнанням в Східній Азії
- У першій половині ХХст. була однопартійною країною
- Займала більшу частину материкового Китаю та Монголії

ОСНОВНІ ВІХИ ІСТОРІЇ КИТАЮ (КНР)

上 同 下 同 人

- ❖ 600 р. до н.е. - Документально зафіксована історія Китаю.
- ❖ 221 р. до н.е. - Централізована імперія Цинь:

запровадження ієрогліфів, які об'єднали людей, розділених географічним простором і мовними діалектами.

- ❖ 618-907 рр. - Правління династії Тан.
- ❖ 1911 р. - Китай проголошено республікою.
- ❖ 1921 р. - У Китаї засновано Компартію.
- ❖ 1949 р. - Проголошено КНР і взято курс на казармовий соціалізм.
- ❖ 1969 р. - Збройний конфлікт між Китаєм і СРСР.
- ❖ 1980 р. - Китай став на шлях лібералізації економіки.
- ❖ 1997 р. - Британська колонія Гонконг увійшла до складу КНР як спеціальний адміністративний регіон.
- ❖ 1 жовтня 1999 р. - 50-річний ювілей Китайської Народної Республіки.

ІСТОРИЧНІ ПАМ'ЯТКИ КИТАЮ

中国名胜古迹

ДАВНЬОКИТАЙСЬКА АРХІТЕКТУРА

- Імператорський палац у Пекін (Гугун або Заборонене місто)
- Конфуціанський палац і храм у Цзюйфу

ПАМ'ЯТКИ КАМ'ЯНОГО БУДІВНИЦТВА

- Юнганські печери в Датуні
- Печери Могао в Дуньхуані (2000 кам'яних фігур)

БУДДИСТСЬКІ ПАМ'ЯТКИ

- Храм Гуоцін у Чженцяні
- Храм Фогуан на горі Утай (провінція Хенань)
- Храм Шаолінь на горі Суншань (провінція Хенань, м. Денфен)

ТЕРАКОТОВЕ ВІЙСЬКО ІМПЕРАТОРА ЦІНЬ ШИХУАНА

8000 теракотових фігур солдатів натуральних розмірів, похованих 2000 років тому поблизу міста Сіань, провінція Шаньсі.

ВЕЛИКА КИТАЙСЬКА СТІНА

протяжність 67000 км., висота – 10 м., ширина – 6 м., одне із чудес світу.

СТАТУЯ БУДДИ

найбільша статуя Будди у світі, знаходиться у провінції Сичуань, висота – 71 м

ПЕЧЕРИ МОГАО

утворюють систему з 492 храмів на південний схід від центру міста Дуньхуан. Храми розташовані на Шовковому шляху. Печери містять найяскравіші приклади буддистського мистецтва. Будівництво храмів почалося в 366 році н.е., де зберігалися священні писання і предмети мистецтва. Могао є одним із трьох найбільш відомих стародавніх скельних храмів в Китаї.

ВИЗНАЧНІ МІСЦЯ КИТАЮ

中国名胜古迹

Велика Китайська стіна. 万里长城。

Великий мур або Велика китайська стіна — одне з семи чудес світу. Її довжина, з урахуванням вигинів і відгалужень, становить 8851,8 км, середня ширина стін - 5,5 м (6,5 м біля основи), висота в різних місцях доходить до 10 метрів. Історія створення Стіни сягає III ст. до н.е., коли до влади в Китаї прийшов імператор Цинь Шихуан, який об'єднав між собою ворогуючі держави і встановив у Піднебесній єдину владу. Наприкінці III ст. до н.е. він наказав збудувати стіну, щоб позначити межі єдиної держави та забезпечити Китай від набігів північних кочівників. Будівництво з перервами тривало до 1640-х років (кінець правління династії Мін).

万里长城是中国古代一项伟大的防御工程，是中国也是世界上修建时间最长、工程量最大的一项古代防御工程。从公元前七八世纪开始，不断修筑了2000多年，分布在中国北部和中部的广大土地上，总计长度是8851.8公里。

Заборонене місто (Пекін). 北京故宫。

Це найбільший палацовий комплекс у світі (XV ст.). Саме звідси Піднебесною правили 24 імператора двох династій - Мін і Цин. «Заборонене місто» є першим з китайських об'єктів, який в 1987 році був занесений ЮНЕСКО до списку Світової спадщини людства. Площа Палацового комплексу становить 720 000 квадратних метрів, має 980 палацових споруд і 8707 кімнат. Місто оточене стіною завдовжки 3400 м і ровом з водою, який називається «Золота вода».

北京故宫，旧称紫禁城，是明清两个朝代的皇宫，是世界上现存规模最大、保存最为完整的木质结构的宫殿型建筑，是世界文化遗产，故宫也被称为世界五大宫之首（北京故宫、法国凡尔赛宫、英国白金汉宫、美国白宫和俄罗斯克里姆林宫）。

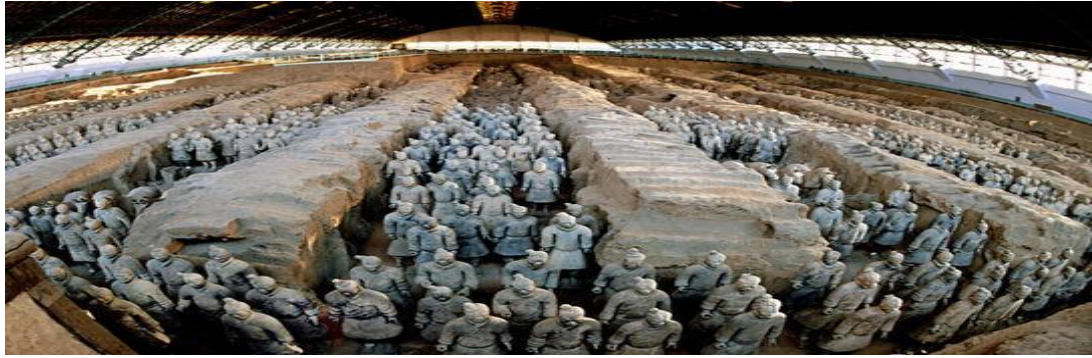
Теракотове військо. 秦始皇兵马俑。

Теракотова армія — відома у світі археологічна пам'ятка, яка знаходиться в м.Сіань, провінція Шеньсі (КНР). Для супроводу імператора в потойбічному світі було створено численне теракотове військо. Воїнів і коней цієї армії було зроблено в різних куточках Китаю і знайдено у склепах глибиною від 4 до 8 м за 1,5 км на схід від гробниці імператора Цінь Шихуанді. На цей час археологи звільнили від ґрунту близько 1500 статуй. Фігури воїнів є справжніми витворами мистецтва, оскільки виконані в індивідуальному порядку, вручну і з використанням різних методик, їх тіла раніше мали яскраве забарвлення. Кожна окрема статуя має свої унікальні риси і навіть вирази обличчя. Окрім глиняних статуй, в 1980р. за 20 м від гробниці імператора було виявлено дві бронзові колісниці, кожна з яких складається з понад 300 деталей.

І хоча замість живих воїнів, врозріз звичній традиції, спільно з імператором було поховано їхні глиняні копії, не слід забувати, що окрім статуй воїнів разом з Цінь Шихуанді було закопано за різними оцінками до 70000 (!) робітників разом зі своїми родинами, а також близько 3000 наложниць.

Комплекс гробниці Цінь Шихуанді був одним з перших поміж китайських об'єктів внесених ЮНЕСКО до Реєстру об'єктів Світової культурної спадщини.

秦始皇兵马俑，位于陕西省西安市，是古代墓葬雕塑的一个类别。兵马俑是指用陶土制成兵马（战车、战马、士兵）形状的殉葬品。1987年，秦始皇陵及兵马俑坑被联合国教科文组织批准列入《世界遗产名录》，并被誉为“世界第八大奇迹”。

Сади м. Сучжоу. 苏州园林。

Відомі китайські імператорські сади знаходяться в місті Сучжоу, провінція Цзянсу. Раніше в Піднебесній місто Сучжоу називали містом садів, Садовою столицею і «Раєм на землі». Раніше садів було 200, зараз лише 70. В Китаї кажуть: «Кращі на землі сади знаходяться на півдні р.Янцзи, а найкращі — в м. Сучжоу». Найвідоміші сади м. Сучжоу входять в реєстр ЮНЕСКО.

苏州园林，位于江苏省苏州市，又称“苏州古典园林”，是世界文化遗产，含有浓厚的中国传统思想和文化内涵，是东方文明的造园艺术典范。有“江南园林甲天下，苏州园林甲江南”（这句话的意思是：全世界最好的园林在江南，江南最好的园林在苏州）的美名。

Жовті гори або Хуаншань. 安徽黄山。

Гори Хуаншань виникли в мезозойську еру, приблизно 100 мільйонів років тому. Гори відомі чотирма головними пам'ятками: соснами, скелями, хмарами (хмарне море) і мінеральними джерелами. Зростаючи на неймовірних кручах, Хуаншаньська сосна, розсовуючи каміння потужним корінням, володіє величезною життєстійкістю. ЮНЕСКО включило Хуаншань до списку природних об'єктів Світової спадщини.

黄山，位于安徽省黄山市，是“黄帝之山”的意思。黄山是世界自然和文化双遗产，世界地质公园。黄山以奇松、怪石、云海、温泉、冬雪“五绝”文明于世，拥有“天下第一奇山”之称。（图为黄山迎客松）

Палац Потала. 西藏布达拉宫。

Палац Потала знаходиться в місті Лхаса, в Тибеті. Це царський палац та буддистський храмовий комплекс. Загальна площа комплексу становить 260 тис. м².

Сьогодні палац Потала є унікальним музеєм, що активно відвідується туристами. Палац залишається місцем паломництва буддистів, де часто проводяться буддистські обряди. В грудні 1994 році разом з Джокангом внесений до списку Світової спадщини ЮНЕСКО.

布达拉宫，位于中国西藏自治区拉萨市，是世界上海拔最高，集宫殿、城堡和寺院于一体的宏伟建筑，也是西藏最庞大、最完整的古代宫堡建筑群，是佛教圣地。1994年12月，列入联合国教科文组织世界文化遗产名录。

ОСНОВНІ ТРАДИЦІЙНІ СВЯТА КИТАЮ

中国传统节日

КИТАЙСЬКИЙ НОВИЙ РІК (春节 chūn jié)

СВЯТО ЛІХТАРИКІВ (元宵节 yuán xiāo jié)

Відомий також як Місячний Новий рік або Свято Весни — найважливіше з традиційних китайських свят. Ці дні, зазвичай, перетворюються на фестиваль, який, традиційно, починається в перший день першого ж місяця (正月 zhēng yuè) китайського календаря і закінчується Святом ліхтарів, який настає на 15-й день святкування. В цю новорічну пору всі збираються сім'ями на щорічну вечерю воз'єднання. Новий рік за Східним календарем настає наприкінці січня — у лютому, майже на місяць пізніше «звичайного» Нового року. Люди, повечерявши, пускають салюти, дивляться новорічний концерт по ТБ. Діти отримують червоні конверти з грошима.

Свято ліхтарів вважається одним з найважливіших п'яти традиційних урочистостей Китаю. Цей день припадає на 15 день першого місяця за місячним календарем і знаменує собою закінчення святкування Китайського нового року. Про Свято ліхтарів 元宵節 Yuán xiāo jié складено багато різних легенд. Велика частина з них відносить нас до часу династії Хань (206 до н.е. — 220 рр. н.е.). Так само як китайська культура тісно пов'язана з природою і вірою, так і Свято ліхтарів пов'язане з релігією і легендами. У цей день символами торжества є ліхтарі і галушки, зроблені з клейкого рису, 元宵 yuánxiāo, які, зазвичай, роблять з маковою

**СВЯТО ЧОВНІВ-
ДРАКОНІВ**
(端午节 duānwǔ jié)

Найбільш поширеною є думка, що поява цього свята пов'язана з пам'яттю про китайського поета-патріота Цюй Юаня. Поет передбачав крах своєї держави і неодноразово звертався до влади прислухатись до його порад, та його відправили у заслання. Невдовзі, дізнавшись, що його країну загарбано, Цюй Юань втопився. Люди кидали рис, загорнутий в лист очерету, щоб водяний дракон не їв тіла. Щороку в день загибелі поета, вшановуючи його пам'ять, китайці їдять цондзи (рис в очеретяному листі) і влаштовують на річках перегони човнів, зроблених у вигляді драконів. Тому цей фестиваль і має ще одну назву — Фестиваль човнів-драконів.

**СВЯТО СЕРЕДИНИ
ОСЕНІ**
(中秋節 Zhōngqiū jié)

Свято середини осені відзначається у п'ятнадцятий день восьмого місяця за китайським місячним календарем та в поданні народів Східної Азії знаменує середину річного циклу і за своєю значущістю поступається хіба що Китайському Новому року. Це свято завжди випадає на повний місяць, який символізує собою жіноче начало і родючість. Вважається, що цього дня повний місяць найкругліший і найяскравіший у всьому році. Виникнення свята пов'язують із легендою про Хоуї і Чане — трагічну історію кохання. В цей день їдять місячне печиво і милуються місяцем.

**ДЕНЬ
ЗАКОХАНИХ
(七夕 qī xī)**

**СВЯТО ЦИНМІН
(清明节 qīng míng jié)**

Свято Ци Сі 七夕 qī xī — одне з найромантичніших традиційних китайських свят, його ще називають китайським днем святого Валентина. Він відзначається ввечері 7-го дня 7-го місяця за традиційним місячним календарем. Звідси ще одна назва цього свята — Фестиваль подвійної сімки. Свято Ци Сі тісно пов'язане із сказанням про пастуха і Ткалю — зворушливою історією кохання. В цей день закохані дарують одне одному подарунки, хтось ворожить на судженого. Зараз в парках (часто батьки) організують зібрання-зустрічі, щоб знайти половинку для своєї дитини.

Це національне свято називається також Днем прибирання могил або День предків. Його відзначають в середині квітня. Мільйони людей ідуть до могил своїх померлих рідних, прибирають їх і згадують покійних. У Китаї прийнято в свято Цинмін залишати на могилах речі, які можуть знадобитися в потойбічному житті - чай, продукти харчування, пахощі. Свято є досить давнім - його почали відзначати ще в 732 році в епоху імператорів династії Тан. У цей же самий час віддаються почесні тим людям, які загинули під час значущих подій в історії країни.

КОНФУЦІАНСТВО 儒家

Засновник: Конфуцій (латинізована версія імені Кун Фуцзи, 551-479рр. до н.е.)

Основні напрямки філософського вчення:

Гуманізм (жень)

- ✿ "Допомагай іншим досягти того, чого б ти сам хотів досягти"
- ✿ "Чого не бажаєш собі, того не роби іншим"

Принципи справедливості

- ✿ повага до батьків (сяо)
- ✿ повага до старшого брата (ді)
- ✿ вірність правителю і своєму господарю (чжунь)

Концепція моралі

- ✿ людяність (жень)
- ✿ правдивість (і)
- ✿ ввічливість (лі)
- ✿ знання (чжи)

ОСНОВНІ ФРАЗИ

КОНФУЦІЯ 子曰

Китайський варіант

孔子曰：

1. 三人行，必有我师焉。
Sān rén xíng, bìyǒu wǒshī yān.
2. 人无远虑，必有近忧。
Rén wú yuǎnlǜ, bìyǒu jìnyōu.
3. 温故而知新，可以为师矣。
Wēngù ér zhīxīn, kěyǐwéi shī yǐ.
4. 见贤思齐焉，见不贤而内自省也。
Jiàn xián sīqí yān, jiàn bùxián ér nèi zìxǐng yě.
5. 学而不思则罔，思而不学则殆。
Xué ér bùsī zé wǎng, sī ér bùxué zé dài.
6. 己所不欲，勿施于人。
Jǐsuǒ búyù, wù shī yú rén.

Український варіант

1. Коли ідуть троє, обов'язково між ними є мій вчитель (завжди є в кого чомусь навчитись).
2. Людина, яка не має далеких задумів, без сумніву, зазнає смутку.
3. Можна вчитися на прикладах минулої історії і осмислювати нове.
4. Зустрівши гідного, думай як зрівнятися з ним, зустрівши недостойного, подивись ретельно на себе.
5. Вчитися і не розмірковувати - значить нічому не навчитися, міркувати і не вчитися - значить йти небезпечним шляхом.
6. Чого не бажаєш собі, не бажай іншим.

КЛАСИЧНІ КНИГИ КИТАЙСЬКОГО НАРОДУ

中国书籍

«Книга пісень» (Ши Цзін — XI-VI ст. до н.е.) - збірник стародавньої поезії і пісень;

«Книга історії» (Шу Цзін — I тис. до н.е.) - збірник офіційних документів, опис історичних подій;

«Книга порядку» (Лі Шу) — IV-V ст. до н.е.) - опис організації політичних і релігійних церемоній;

«Книга весни і осені» (Чжунь Цю — VII-V ст. до н.е.) - порядок вирішення етичних та літературних питань;

«Книга перемін» (І Цзін — XII-VI ст. до н.е.) - основи і принципи розвитку філософського мислення в Китаї.

КИТАЙСЬКІ СЛОВНИКИ

中国的字典

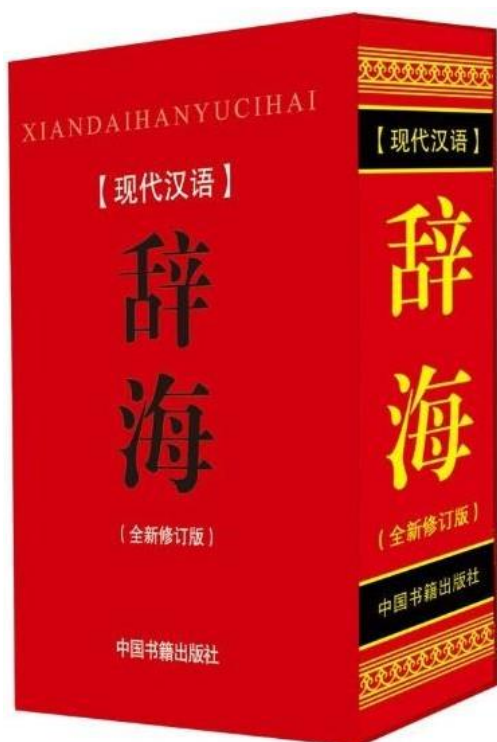
1716 年（康熙五十五年）成书的《康熙字典》是中国收录汉字最多的古代字典。

1716р.(КанСі 55р.)
《Словник КанСі》подає найбільшу к-ть ієрогліфів з-поміж усіх тогочасних словників.

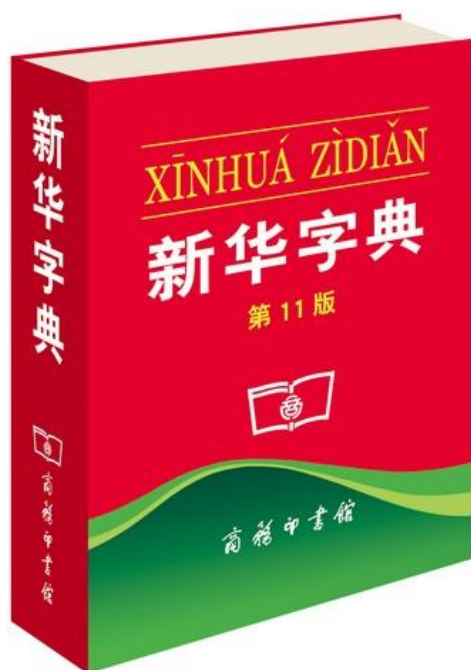
1915 年出版，陆费逵、欧阳浦存等编的《中华大字典》是 20 世纪 80 年代以前中国字典中收字最多的字典。

1915 року видання «Великий китайський словник» фіксує найбільшу кількість ієрогліфів 80-х рр. 20ст.

1936 年出版，舒新城主编的《辞海》是中国最大的综合性辞典。是有字典、语文词典和百科词典功能的大型综合性辞典。

Опублікований в 1936р. «Мовленнєвий словник» є найбільшим в Китаї всеохоплюючим словником, який включає словник ієрогліфів,

1953 年出版，魏建功主编的《新华字典》是中国第一部现代汉语字典。总发行量超过 4 亿册，是世界出版史上字典的最高发行量。Опублікований в 1953 році «словник СінХуа» є першим сучасним китайським словником, тираж якого складає більше ніж 4млн., що є

КИТАЙСЬКА ШЕВЧЕНКІАНА 舍普琴科在中国的影响

1921р. - Довідка про Т.Шевченка у журналі “Сяошо ебао”. 1942р. - Журнал “Шичуанцзо” вмістив переклади віршів Т.Шевченка: “Заповіт”, “Садок вишневий коло хати”, “І виріс я на чужині”, “На панщині пшеницю жала” та ін. 1954р. - на екранах Китаю демонструвався художній фільм “Тарас Шевченко”. 1961р. - в Пекіні відбулося урочисте засідання у зв'язку із 100-річчя з дня смерті Шевченка.

8 серпня 2008р. - у парку Чаоян, що в Пекіні, відбулось встановлення погруддя Кобзаря; автор відомий китайський скульптор і художник Юань Сікунь.

遗嘱

当我死的时候，
把握在坟前深深埋葬，
在那辽阔的草原中间，
在那亲爱的乌克兰故乡，
好让我能看见一望无边的田野，
滚滚的第聂伯河，还有那些峭壁和悬崖；
好让我能听见奔腾的河水，
怎样在日日夜夜喧吼流荡。
当河水把敌人的污雪，
从乌克兰冲向蔚蓝的海洋……，
只有那时候，我才会离开
祖国的田野和山岗，
我要一直飞向
上帝所在的地方，
但在这个日子来到之前，
我绝不会祈祷上苍。
将我埋葬之后，大家就奋身起来，
把奴役的锁链粉碎精光，
并用敌人的污血
来浇灌自由的花朵。
在伟大的新家庭里，
在自由的新家庭里，
愿大家不要把我遗忘，
常用亲切温和的话语来将我回想。

My Testament

When I die, let me be buried
In my beloved Ukraine,
My tomb upon a grave-mound high
Amid the wide-spread plain,
That the fields, the steppe unbounded,
The Dnieper's plunging shore
My eye could see, my ear could hear
The mighty river roar.
When from the Ukraine Dnieper bears
Into the deep blue sea
The blood of foes... then will I leave
These hills and fertile fields-
I'll leave them all behind and fly
To the above of God
To sing His praise... But till that day I
nothing know of God.
Oh bury me, then rise ye up
And break your heavy chains
And water with the tyrants' blood
The freedom you have gained.
And in the great new family,
The family of the free,
With softly-spoken kindly word
Remember also me.

КИТАЙСЬКИЙ ЕТИКЕТ І ТАБУ 中国基本礼仪与禁忌

1. Китайські звичаї і традиції сягають давніх часів.
2. При зустрічі китайці обмінюються рукоштовпанням.
3. Китайці, на відміну від японців, кланяються від плеча, а не від пояса.
4. В китайському імені прізвище ставиться на перше місце (за прізвищем іде односкладне або двоскладне ім'я, наприклад: Ден Сяопін, Ден — прізвище, Сяопін — ім'я, Чжан Лі, Чжан — це прізвище, Лі — ім'я).
5. В Китаї люди звертаються один до одного за посадою: Вчителю Чжан (张老师 Zhang laoshi), Директоре Чжао (赵校长 Zhao xiaozhang), Лікарю Ма (马医生 Ma yisheng) та ін..
6. При обміні візитними картками потрібно давати і брати обома руками одночасно, з легеньким поклоном вперед.
7. В Китаї не прийнято дарувати годинник (він нагадує про смерть і похорон), дарувати взуття (як нагадування, що вже треба йти), не ділять грушу навпіл, бо це означає розлуку, а також не дарують парасолу подружжю (також на розлуку). В подарунок можна принести солодощі, фрукти, хорошу пляшку горілки (茅台酒 Mao tai jiu) чи дорогі сигари.
8. Під час тостів, в знак поваги, свою чарку прийнято ставити нижче.
9. Колись в Китаї, в гостях чи вдома, під час трапези було прийнято плямкати, інакше господарі вважали їжу несмачною. Хоча зараз це вже теж не етично, проте в присутності старших людей плямкання буде доречним.
10. В закладах громадського харчування не прийнято залишати чайові.
11. Непарні числа вважаються нещасливими, тому не варто дарувати непарні подарунки, особливо варто звертати увагу на дарування квітів: парне число дарують жінкам, дівчатам, а от непарне — несуть на могили. Тому в гості, зазвичай, несуть дві пляшки горілки і дві упаковки сигарет.
12. Необхідно уникати число “4”, яке є співзвучним зі словом “смерть”, часто також уникають білий колір, він в Китаї — колір смерті, хоча поступово цей колір приривчається в сучасній китайській культурі: наречені, запозичивши європейський стиль, одягають білу сукню і білу фату. І лише коли хтось носить білий головний убір чи квітку, це означає, що в родині хтось помер.

12 ЦИКЛІЧНИХ ЗНАКІВ КИТАЙСЬКОГО ГОРОСКОПУ 十二生肖

十二生肖

鼠 Щур	牛 Бик	虎 Тигр
兔 Заєць	龙 Дракон	蛇 Змія
马 Кінь	羊 Вівця	猴 Мавпа
鸡 Півень	狗 Собака	猪 Свиня

КИТАЙСЬКИЙ КАЛЕНДАР
十二生肖

Дата

Знаки

7 лютого 2008
26 січня 2009
14 лютого 2010
3 лютого 2011
23 січня 2012
10 лютого 2013
31 січня 2014
19 лютого 2015
8 лютого 2016
28 січня 2017
16 лютого 2018
5 лютого 2019

鼠 Щур
牛 Корова
虎 Тигр
兔 Кролик
龙 Дракон
蛇 Змія
马 Кінь
羊 Вівця/Коза
猴 Мавпа
鸡 Півень
狗 Собака
猪 Свиня

**УКРАЇНА-КИТАЙ
ДИПЛОМАТИЧНІ ЗВ'ЯЗКИ**

乌、中大使馆

□ **Посольство Китаю в Україні**

Київ, вул. Грушевського, 32

Телефон/Факс 253-73-71

Консульський відділ: телефон/факс 253-41-14

□ **Посольство України в Китаї**

Пекін, 100600

Beijing, San Li Tun, Dong 6 Jie

Тел. 8-10-86-10

Факс 6532-67-65

□ **Консульство України в Шанхаї**

4B Qi Hua Tower, 1375

Hua Hai Central Road

Shanghai, China

200031

Тел. 8-10-86-21

Факс 6433-54-13

ДОДАТКИ 后附

ПОГОДА

(天气 - tian qi)

晴天(qing tian) - сонячно

阴天(yin tian) - хмарно

天空(tian kong) - небо

月亮(yue liang) - місяць

星星(xing xing) - зорі

太阳(tai yang) - сонце

风(feng) - вітер

云(yun) - хмара

ДНІ ТИЖНЯ

(星期 - xing qi)

星期一(xing qi yi) - понеділок

星期二(xing qi er) - вівторок

星期三(xing qi san) - серeda

星期四(xing qi si) - четвер

星期五(xing qi wu) - п'ятниця

星期六(xing qi liu) - субота

星期天(xing qi tian) - неділя

ПОРИ РОКУ

(四季 - si ji)

春天(chun tian) - весна

夏天(xia tian) - літо

秋天(qiu tian) - осінь

冬天(dong tian) - зима

МІСЯЦІ
(月份 - yuefen)

一月份(yi yue fen) - січень
二月份(er yue fen) - лютий
三月份(san yue fen) - березень
四月份(si yue fen) - квітень
五月份(wu yue fen) - травень
六月份(liu yue fen) - червень
七月份(qi yue fen) - липень
八月份(ba yue fen) - серпень
九月份(jiu yue fen) - вересень
十月份(shi yue fen) - жовтень
十一月份(shi yi yue fen) - листопад
十二月份(shi er yue fen) - грудень

ЧИСЛА
(数字 - shuzi)

一(yi) – один
二(er) - два
三(san) - три
四(si) - чотири
五(wu) - п'ять
六(liu) – шість
七(qi) - сім
八(ba) - вісім
九(jiu) – дев'ять
十(shi) – десять
十五(shi wu) - п'ятнадцять
二十(ershi) - двадцять

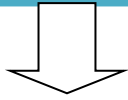
КОЛЬОРИ
(颜色 - yanse)

黑色(hei se) – чорний	蓝色(lan se) - синій
黄色(huang se) – жовтий	红色(hong se) - червоний
绿色(lu se) – зелений	粉色(fen se) – рожевий
白色(bai se) – білий	棕色(zong se) - коричневий

КІМНАТИ 房间 (fang jian)

МЕБЛІ 家具 (jia ju)

ЕЛЕКТРОНІКА 电器 (dian qi)

厨房 (chu fang) - кухня

饭厅 (fan ting) - столова

客厅 (ke ting) - вітальня

卧室 (wo shi) - спальня

卫生间 (wei sheng jian) - туалет

桌子 (zhuo zi) - стіл

椅子 (yi zi) - крісло

沙发 (sha fa) - диван

床 (chuang) - ліжко

书架 (shu jia) - книжкова полиця

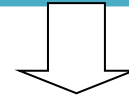
手机 (shou ji) — мобільний телефон

照相机 (zhao xiang ji) - фотоапарат

电视 (dian shi) - телевізор

СПОРТ І ТРАНСПОРТ

运动和交通 (yun dong he jiao tong)

排球 (pai qiu) - волейбол

篮 (lan qiu) - баскетбол

足球 (zu qiu) - футбол

游泳 (you yong) - плавання

自行车 (zi xing che) - велосипед

公共汽车 (gong gong qi che) -

автобус

汽车 (qi che) - машина

出租汽车 (chu zu qi che) - таксі

飞机 (fei ji) - літак

火车 (huo che) - поїзд

ЧАСТИНИ ТІЛА

身体部位 (shen ti bu wei)

头 (tou) - голова

眼睛 (yan jing) - очі

耳朵 (er duo) - вуха

鼻子 (bi zi) - ніс

嘴 (zui) - рот

脖子 (bo zi) - шия

肩膀 (jian bang) - плечі

胸 (xiong) - груди

胳膊 (ge bo) - зап'ястя

手 (shou) - рука

ЗНАКИ ЗОДІАКУ

星座 (xing zuo)

白羊座 (bai yang zuo) - Овен

金牛座 (jin niu zuo) - Телець

双子座 (shuang zi zuo) -

Близнюки

巨蟹座 (ju xie zuo) - Рак

狮子座 (shi zi zuo) - Лев

处女座 (chu nu zuo) - Діва

天秤座 (tian cheng zuo) - Терези

天蝎座 (tian xie zuo) - Скорпіон

射手座 (she shou zuo) - Стрілець

摩羯座 (mo jie zuo) - Козеріг

**СИТУАТИВНІ
ВИРАЗИ НА
ЗАНЯТТЯХ
常用课堂用语**

1. 现在上课。Розпочнемо заняття.
2. 今天几月几号，星期几？ Яка сьогодні дата? Який день?
3. 大家都在吗？ Всі присутні?
4. 今天谁值日？ Хто сьогодні черговий?
5. 今天应该由谁来擦黑板？ Хто сьогодні повинен витерти дошку?
6. 老师，对不起，可以进来吗？ Пане вчителю, вибачте, можна увійти?
7. 你为什么迟到了？ Чому ви спізнилися?
8. 对不起，可以出去吗？ Вибачте, можна вийти?
9. 把书打开。 Відкрийте підручники.
10. 今天学习第一课。 Сьогодні будемо проходити перший урок.
11. 请把书翻到第一页。 Відкрийте підручники на першій сторінці.
12. 听老师发音。 Слухайте, як вимовляє вчитель.
13. 看黑板。 Дивіться на дошку.
14. 请再说一遍。 Повторіть, будь ласка, ще раз.
15. 请跟老师读。 Повторюйте за вчителем.
16. 请注意声调。 Зверніть увагу на тони.
17. 有问题，可以问老师。 Якщо є запитання, звертайтеся до вчителя.
18. 现在休息一会儿。 Зараз трішки відпочинемо.
19. 下课了。 Кінець заняття.
20. 你今天怎么样？ Як у Вас сьогодні справи?
21. 你爸爸妈妈都好吗？ Як ваші батьки?
22. 周末愉快！ Хороших вихідних!
23. 祝开心。 Бажаю щастя!

КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

乌短语词典

Аглютинативні мови (лат. gluten – клей, agglutino – приклеюю) – мови, в яких граматичні значення виражаються стандартними афіксами(приклеївками), що механічно приєднуються до слова-основа.

Актуальне членування речення – в комунікативному синтаксисі членування висловлення на дві частини – тему (дане, основа, відоме) і рему (нове, ядро, повідомлюване).

Акцентологія (лат. accentus – наголос і logos – слово, вчення) – розділ мовознавства, що вивчає природу і функціонування наголосу, а також система пов'язаних із наголосом явищ мови.

Аломорф (грец.allos – інший і морф) – варіант морфеми, її конкретна реалізація, зумовлена її позицією у слові

Алофон (грец.allos– інший і phone – звук) – див. **Варіант фонемі.**

Аморфні мови (грец. amorphous – безформний) – мови, які не мають афіксів і тому виражають відношення між словами за допомогою поєднання слів між собою способом прилягання або за допомогою службових слів. Синоніми: **кореневі мови, ізолюючі мови.**

Аналітизм (грец.analysis – розклад, розчленування) - типологічна ознака мовної структури, що виявляється в роздільному вираженні лексичного і граматичного значень слова.

Аналітичні мови – мови, яким властива тенденція до окремого(аналітичного) вираження лексичних і граматичних значень(лексичне значення виражається повнозначними словами, а граматичне – службовими словами, порядком слів, інтонацією).

Ареальна лінгвістика (лат.area-площа, простір) – розділ мовознавства, який на основі методу картографування мовних явищ вивчає їх територіальне поширення. Синоніми: **лінгвогеографія, просторова лінгвістика.**

Артикуляційно-акустичні прийоми – прийоми вивчення звуків у фізіологічному(артикуляція – місце і спосіб творення звуків) і фізичному (участь голосу і шуму, тембр, тон тощо) аспектах.

Архіфонема (грец. archi – головний, старший і фонема) абстрактна фонологічна одиниця, яка конструюється на основі сукупності диференційних ознак, спільних для двох фонем у позиції їх нейтралізації.

Висловлення – одиниця мовлення, побудована за законами відповідної мови; речення, що розглядається в комунікативному аспекті.

Внутрішня флексія – чергування звуків в корені слова, які виражають відмінності граматичних форм; спосіб вираження граматичного значення за допомогою чергування звуків.

Генеалогічна класифікація мов (грец. geneologia – родовід) – вивчення і групування мов світу на основі споріднених зв'язків між ними (спільного походження від прамови)

Гіпотеза вроджених мовних структур – гіпотеза Н.Хомського, суть якої зводиться до того, що мовні структури не набуваються через досвід, а народжуються разом із людиною й існують у кожного індивіда в потенції.

Гіпотеза лінгвальної відносності – концепція, згідно з якою структура мови визначає структуру мислення і спосіб пізнання світу. Синонім: **гіпотеза Сепіра – Уорфа**.

Глотогенез (грец. glotta – мова і genesis – походження) – процес становлення людської природної звукової мови.

Глотохронологія (грец. Glotta – мова і chronos – час і logos – слово, вчення) – розділ порівняльно-історичного мовознавства, який досліджує швидкість мовних змін і визначає на цій основі час розділення споріднених мов та ступінь близькості між ними.

Градуальні опозиції фонем – протиставлення фонем за різним ступенем(градацією) однієї й тієї самої ознаки.

Граматична категорія – система протиставлених один одному рядів граматичних форм з однорідними значеннями.

Граматичне значення – узагальнене, абстрактне мовне значення, властиве багатьом словам, словоформам, синтаксичним конструкціям і яке має у мові своє регулярне (стандартне) вираження.

Делімітативна функція фонем (лат.delimitatio – віддалення, відокремлення) – розмежувальна функція; функція, що вказує на межі слів.

Диглосія (грец.di – двічі і glossa – мова) – мовна ситуація, за якої в одному суспільстві існує дві мови або дві форми однієї мови, що виконують відмінні функції.

Дистинктивна функція фонем (лат. distinguere – розпізнавати, розрізняти) – функція, яка полягає у фонетичному розпізнаванні і семасіологічному ототожненні/розпізнаванні слів і морфем.

Диференційні ознаки фонем – розрізнявальні ознаки; ознаки, за якими протиставляються фонемами.

Діалект (грец.dislektos – говір, наріччя) – різновид певної мови, який є засобами спілкування людей, тісно пов'язаних територіально, соціально або професійно(територіальний діалект, соціальний діалект).

Діалектологія (грец.dialektos – говір, наріччя і logos - слово, вчення) – розділ мовознавства, що вивчає територіальні(місцеві) говори певної мови.

Діахронія (грец.dia – через і chronos – час, тобто різночасність) – 1) історичний розвиток мови; 2) дослідження мови в часі, в її історичному розвитку.

Екстралінгвальні причини мовних змін(лат.extra – поза, зовні, крім і lingua – мова) – див. **Зовнішні причини мовних змін.**

Ергативні мови (грец.ergates – діюча особа) – мови, в яких речення з перехідними і неперехідними дієсловами мають різну структуру: суб'єкт при неперехідному дієслові оформляється як об'єкт при перехідному, а суб'єкт при перехідному дієслові стоїть в особливому(ергативному)відмінку.

Етимологія (грец.etimon – істина і logos – слово, вчення) – 1) походження слів; 2) розділ мовознавства, який вивчає походження слів.

Етнолінгвістика (грец.ethnos – народ і лінгвістика) – напрям у мовознавстві, який вивчає мову в її зв'язках з культурою, взаємодію мовних, етнокультурних і етнопсихологічних чинників у функціонуванні та розвитку мови.

Ідеографічні словники – словники, що подають лексичний склад мови за семантичними розрядами(поняттєвими, рубриками). Синоніми: **ідеологічні словники, тематичні словники, тезауруси.**

Ієрогліф (грец.hieros – священний і glyphe – різьблене зображення) – графічний знак, у зображенні якого зберігається деяка символічна подібність із зображуваним предметом.

Ізолюючі мови – мови, які не мають афіксів і граматичні значення виражають способом прилягання одних слів до інших або за допомогою службових слів. Синонім: **кореневі мови.**

Індоєвропейські мови – родина споріднених мов, до якої входять індійська, іранська, слов'янська, балтійська, германська, романська, кельтська, грецька, албанська, вірмебнська групи мов.

Інтонція (лат.intonare – голосно вимовляти) – ритміко-мелодійний малюнок мовлення, який служить у реченні засобом вираження синтаксичних значень і емоційно-експресивного забарвлення.

Китайсько-тибетські мови (або сино-тибетські мови) – родина споріднених мов, яка поділяється на дві групи: китайську (синітську) і тибето-бірманську.

Кореляція (лат.correlatio – співвідношення) – 1) ряд фонетичних опозицій за однією диференційною ознакою.

Корінь – основна, єдина обов'язкова для кожного слова морфема, що є носієм його лексичного значення, повторюється в усіх граматичних формах і споріднених словах.

Лексико-семантична система – один із рівнів мовної структури, що складається із слів та їхніх значень.

Лексичне значення – історично закріплена у свідомості людей віднесеність слова з певним явищем дійсності.

Лінгвістика тексту – галузь мовознавчих досліджень, об'єктом яких є правила побудови зв'язного тексту та його змістові категорії.

Методика безпосередніх складників – спосіб подання слотовірної структури слова і синтаксичної структури словосполучення чи речення у вигляді ієрархії вкладених один в одного елементів.

Мова – природна система комунікативних знаків і правил їх функціонування.

Мовна картина світу – спосіб відбиття реальності у свідомості людини, що полягає у сприйнятті цієї реальності крізь призму мовних та культурно-національних особливостей, притаманних певному мовному колективу. Інтерпретація навколишнього світу за національними концептуально-структурними канонами.

Мовна компетенція (лат.competentia, від compete – взаємно прагну; відповідаю, підходжу) – рівень знання своєї мови певним індивідом.

Мовна політика – сукупність ідеологічних принципів і практичних дій, спрямованих на регулювання мовних відносин у країні або на розвиток мовної системи у певному напрямі.

Мовний етикет – усталені мовні звороти, типові формули, які використовуються у конкретних ситуаціях спілкування і відповідають національно-культурним традиціям певного соціуму.

Мовні універсали (лат.universalis – загальний) – явища, властиві всім мовам або більшості з них.

Морфема (грец.morphe – вигляд, форма) – мінімальна двостороння одиниця мови, тобто одиниця, що має план вираження і план змісту і яка не членується на простіші одиниці такого самого роду.

Морфологія – розділ мовознавства, який вивчає фонологічну структуру морфем і використання фонологічних відмінностей для вираження граматичних значень.

Нейтралізація фонем (лат.neutralis – не належний ні тому, ні іншому) – знання фонологічного протиставлення у певних положеннях(позиціях).

Опозиції фонем (лат.opposito – протиставлення) – протиставлення двох чи кількох фонем для виявлення різниці між ними.

Перцептивна функція фонем (лат.perceptio – сприймання, пізнання) – розпізнавальна функція.

Полісинтетичні мови (грец.polys – багато і synthesis – поєднання) – мови, в яких різні частини висловлювання у вигляді аморфних слів-основ(коренів) об'єднані в єдині складні комплекси, сукупність яких оформляється службовими елементами. Синонім: **інкорпоруючі мови**.

Порівняльно-історичне мовознавство – лінгвістичний напрям, який досліджує мови для встановлення їхньої спорідненості та вивчення історичного розвитку споріднених мов.

Порівняльно-історичний метод – сукупність прийомів і процедур історико-генетичного дослідження мовних сімей і груп, а також окремих мов для встановлення закономірностей їх розвитку. Синоніми: **компаративний метод, лінгвогенетичний метод.**

Прагматика (грец.pragmatikos – дійовий, чинний) – сфера досліджень у семіотиці й мовознавстві, в якій вивчається функціонування мовних знаків у мовленні; розділ мовознавства, який вивчає комплекс проблем, що стосується мовця, адресата, їх взаємодії в комунікації.

Предикативність – комплексна синтаксична категорія, яка виражає відношення повідомлюваного до дійсності і формує речення як комунікативну одиницю.

Пресупозиція (лат.prae – попереду і supposito – припущення, презумпція) – компонент смислу речення, який повинен бути істинним для того, щоб речення не сприймалось як семантично аномальне або недоречне в даному контексті.

Просодія (грец.prosodia – приспів, наголос) – над сегментні особливості мовлення: висота тону, часокількість, сила голосу; наголошення.

Психолінгвістика (грец.psyche- душа і лінгвістика) – галузь мовознавства, яка вивчає процеси породження і сприймання мовлення в їх співвідношенні з системою мови.

Речення – основна синтаксична одиниця, яка являє собою інтонаційно оформлене смислове і граматичне ціле, що формує і виражає окрему відносно закінчену думку й відношення її змісту до дійсності.

Семантика (франц.semantique – наука про зміст, від грец.semantikos – який має значення, означає) – 1) план змісту в мові; 2) значення мовної одиниці; 3) розділ мовознавства, що вивчає план змісту в мові.

Сингвікативна функція фонем (лат.significare – давати знати, виявляти) – функція розрізнявати значення слів і морфем.

Синтаксис (грец. *syntaxis* – побудова, порядок) – 1) граматична будова речень та словосполучень, правила їх творення і функціонування; 2) розділ граматики, який вивчає речення і словосполучення.

Синтаксична типологія мов – типологія, яка ґрунтується на відношеннях суб'єкта, дії й об'єкта у реченні.

Синтетизм (грец. *synthesis* – поєднання) – типологічна ознака мовної структури, що виявляється в об'єднанні і межах одного слова кількох морфем (лексичних, словотвірних, словозмінних).

Синтетичні мови (грец. *synthesis* – поєднання) – мови, в яких граматичне значення синтезується з лексичним у межах слова (граматичне значення виражається за допомогою флексій, формотворчих афіксів, чергування звуків і суплетивізму).

Синхронія (грец. *synchronos* – одночасний) – 1) стан мови на певний момент (період) її розвитку; 2) вивчення мови і цього стані (в абстракції від часового чинника).

Склад – звук або комплекс звуків, що вимовляється одним поштовхом видихуваного повітря; мінімальна одиниця мовленнєвого потоку, яка складається з максимального звучного звука і прилеглих до нього менш звучних звуків.

Слово – основна структурно-семантична одиниця мови, яка співвідноситься з предметами, процесами, явищами дійсності, їхніми ознаками та відношеннями між ними, вільно відтворюється у мовленні й служить для побудови висловлень.

Словосполучення – два чи більше повнозначних слів, об'єднаних синтаксичним зв'язком.

Соціолінгвістика (лат. *societas* – спільність і лінгвістика) – мовознавча наука, яка вивчає соціальну природу мови, її суспільні функції, взаємодію мови і суспільства.

Споріднені мови – мови, які походять від спільної прамови.

Теорія родовідного дерева – теорія німецького мовознавця Августа Шлейхера про походження індоєвропейських мов від однієї прамови.

Типологічне мовознавство (грец. *typos* – відбиток, форма, зразок і *logos* – слово, вчення) – розділ мовознавства, що досліджує принципи й

опрацьовує способи типологічної класифікації мов. Синонім:
лінгвістична типологія.

Тон (грец. tonos – напруження) – наділене значеннєвістю контрастне варіювання висотно-мелодичних голосових характеристик при виголошенні мовних одиниць.

Флективні мови – мови, в яких провідну роль у вираженні граматичних значень відіграє флексія(закінчення). Синонім: **фузійні мови.**

Фонема (грец. phonema – звук, голос) – мінімальна звукова одиниця мови, яка служить для розпізнавання й розрізнення значеннєвих одиниць – морфем і слів.

Фонологічна система – сукупність фонем певної мови в їхніх взаємозв'язках.

Фонологічні опозиції – лінгвально суттєві протиставлення(відмінності) двох чи більше фонем, за якими ці фонеми розрізняються і які служать для смислорозрізнення.

Фонологія (грец. phone – звук і logos – слово, вчення) – розділ мовознавства, який вивчає структурні й функціональні закономірності звукової будови слова.

Фразеологія (грец. phrasis – вираз і logos – слово) – 1) сукупність фразеологізмів певної мови; 2) розділ мовознавства, який вивчає фразеологічний склад мови.

Частини мови – лексико-граматичні класи слів, які виділяють на основі спільності логіко-семантичних, морфологічних і синтаксичних властивостей.

Члени речення – мінімальні синтаксичні одиниці, які виконують у реченні формально-синтаксичні та семантико-синтаксичні функції і виражаються повнозначними словами або сполуками слів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

参考文件

1. 快乐汉语: Книга для учнів. / 李晓琪、罗青松、刘晓雨等. - 北京: 人民出版社, 2010. – 120 с.
2. 张朋朋. Быстрое овладение китайскими иероглифами. 集中识字. - Пекин: Sinolingua, 2007. – 135 с.
3. 张朋朋. Быстрое овладение устной речи. 口语速成. - Пекин: Sinolingua, 2007. – 167 с.
4. Wang Li (王力): *漢語史稿 (Огляд історії китайської мови)*. Peking, 1957.
5. Базовий підручник китайської мови. - 4. print. - Beijing: Beijing Language and Culture University Press, 1995. - 212 с.
6. Голубовська І.О. Китайська мова для початківців/ І.О.Голубовська, Ян Сільва. К.: Знання, 1999.
7. Ісаєва Н.С. Жанрова система сяошо (класичний період III-XIXст.): навч.посіб. для студентів четвертого курсу філол. фікультету/ Наталя Ісаєва. К.: Автореферат, 2008.
8. Китайська мова для дітей від 9 до 209 років: підруч. з китайської мови для всіх бажаючих. Курс 1/ Дерєга Я. С., Дерєга Р. Я. - Львів: “Декамерон-2002”, 2009. – 304 с.
9. Кірносова Н.А. Практична граматики китайської мови: навчальний посібник/ Н.А. Кірносова — К.: ВПЦ “Київський університет”, 2007.
10. Кірносова Н.А. Практична фонетика китайської мови: навчальний посібник/ Н.А. Кірносова. - К.: НАККиМ, 2010.
11. Курдюмов В. А. Курс китайского языка. Теоретическая грамматика. - М.: Цитадель-трейд, Лада, 2005. - 576 с.
12. Паламарчук О.Л. Українсько-китайський словник лінгвістичної термінології/ О.Л. Паламарчук, Г.П. Стрельчук, Н.С. Ісаєва, Н.А. Кірносова, М.В. Шевченко. - К.: ВПЦ “Київський університет”, 2011. - 383 с.
13. Резаненко В.Ф. Семантическая структура иероглифической письменности (базовые структурные элементы). - Киев: КГУ, 1985.

14. Шевченко О.М. Основи ділової комунікації: китайська мова (вищий рівень): навч.посіб./ О.М. Шевченко. Житомир: ЖДУ ім.І.Франка, 2011.

Словники

词典

1. Китайсько-український словник / Колодко С. А., кафедра тюркології Інституту філології Київського національного університету. - Київ: Консультант, 2004. - 1176 с.
2. Українсько-китайський словник / проф. Шупу Чен, Інститут лексикографії Хейлунцзянського університету. - Пекін: Вид. Шан'у Іншугуань, 1990. - 584 с.
3. Паламарчук О.Л. Українсько-китайський словник лінгвістичної термінології/ О.Л. Паламарчук, Г.П. Стрельчук, Н.С. Ісаєва, Н.А. Кірносорова, М.В. Шевченко. - К.: ВПЦ "Київський університет", 2011. - 383с.
4. 新华词典/ 10 版. - 北京: 商务印书馆, 2004.

Навчальне видання

Дрогомирецький Петро Петрович

Ілійчук Ірина Володимирівна

ОСНОВИ КИТАЇСТИКИ:

навчально-методичний посібник

Відповідальний редактор

В.І.Кононенко

Комп'ютерний набір

І.В.Ілійчук, Цзі Фен Го Сіао(纪风国潇)

Комп'ютерна верстка

П.П.Дрогомирецький, І.В.Ілійчук

Обкладинка